

RECENZII

Adrian DOLGHI, Alina FELEA

ROMÂNII ȘI ETNIILE CONLOCUITOARE DIN BASARABIA ÎN ISTORIOGRAFIE, SURSE ISTORICO-ETNOGRAFICE ȘI CARTOGRAFICE (1812-1918)

(Chișinău: Notograf Prim, 2018. 264 p.)

Volumul apărut la Chișinău în 2018, avându-i ca autori pe cercetătorul științific Adrian Dolghi și pe cercetătorul științific superior Alina Felea, întrunește toate criteriile cerute de o lucrare științifică extrem de serioasă, atât prin metodologia utilizată, cât și prin calitatea informațiilor. Datele furnizate lectorului, atent selecționate și prezentate într-o manieră pedagogică, accesibilă atât specialistului, cât și profanului, întregite de o serie de imagini, reprezintă un real izvor de cunoștințe de mare importanță pentru istoria națională.

Lucrarea, de fapt o culegere de 10 studii individuale și în colaborare, este structurată pe trei *Capitole* cu mai multe subcapitole, o *Încheiere*, o *Bibliografie* foarte bogată și reprezentativă pentru temele alese, *Indice de nume* și *Indice geografic*, într-un număr de 264 de pagini.

Cuvântul înainte, semnat de prof.univ., dr.hab. Valentin Tomuleț, prefățează cartea cu o prezentare sintetică a demersului intelectual al autorilor relevând principalele direcții abordate în structurarea conținutului pe capitole, precum și importanța lucrării pentru cercetătorii din alte domenii sau pentru procesul de învățământ prin elaborarea unor programe de studii, manuale și sinteze.

Primul capitol, *Românii din Basarabia și etniile conclocuitoare în surse și hărți*, cuprinde patru studii, care introduc cititorul în istoriografie, prezentând românii din Basarabia atât în contextul politicii expansioniste, cât și în sursele Imperiului Rus, în abordările teoreticienilor marxiști și ale manualelor și sintezelor de istorie din URSS-ul anilor 1922-1965, încheind cu reprezentarea românilor și a etniilor conclocuitoare în hărțile Imperiului Rus. Din parcurgerea acestor studii se desprinde concluzia prezenței populației românești pe acest teritoriu din cele mai vechi timpuri, dar și denaturarea unor adevăruri istorice relevate chiar de documentele și sursele oficiale ruse din sec. al XIX-lea. Istoriografia este „fabricată” în conformitate cu politica națională de stat, cu eforturile susținute de rusificare și de schimbare a identității naționale a populației majoritar românești din Basarabia prin atribuirea numelui de moldoveni, distincți față de români, care vorbesc limba moldovenească, de asemenea diferită de limba română. În susținerea tezelor enunțate, autorii fac trimitere la cercetări istorico-etnografice, descrieri și studii enciclopedice, manuale/gramatici, memorii și jurnale de călătorie, rapoarte statistice și recensământe, adică un material documentar extrem de valoros, care „reprezentau nu numai viziunea oficială a autorităților ruse asupra apartenenței etnice a populației dintre Prut și Nistru și din alte regiuni, dar și opinia generală la acest subiect. Deoarece pe primul plan al autorităților imperiale era rusificarea populației și nu o problemă de apartenență etnică...” (p.65). Iar „hărțile etnice elaborate în sec. al XIX-lea – înc. sec. XX reprezintă un izvor valoros pentru cercetarea istoriei etnice a populației Basarabiei (1812-1918), ce demonstrează că populația majoritară era constituită din români...” (p.94). Capitolul se constituie ca o pledoarie foarte bine susținută documentar de demonstrație teoretică a existenței elementului românesc majoritar pe acest teritoriu și de apartenență originară la poporul român.

Al doilea capitol, *Surse și experiențe în cercetarea patrimoniului cultural-istoric*, cuprinde trei studii. Debutează cu cartografierea patrimoniului cultural și istoric din spațiul Pruto-Nistrean, continuă cu prezentarea Basarabiei în albumele cartografice sub forma cărților de joc utilizate ca material didactic destinat în special copiilor și adolescenților, alcătuite de K.Gribanov, și se încheie cu prezentarea unor documente care priveau ispravnicii din Basarabia în perioada 1816-1818, importante prin faptul că reprezintă perioada de tranziție de la „sistemul administrativ primar de tip medieval – moldovenesc la cel imperial rusesc” (p.142). Întocmirea hărților patrimoniului cultural-istoric (arheologic, istoric, artistic, etnografic, arhitectural, al peisajelor culturale), conform părerii autorilor, prezintă o importanță deosebită prin contribuția lor „la

rezolvarea unor sarcini științifice și practice”, prin faptul că se erijează în „instrumente eficiente pentru planificarea economică și crearea infrastructurii turismului”, că „proiectările în sistemele GIS oferă un spectru de utilizare mult mai vast; acestea țin și de proiectările ingineresti, sistematizarea digitală, dezvoltarea continuă a bazelor de date” (p.130).

Ultimul capitol, *Românii din Basarabia și etniile conlocuitoare: căsătoriile mixte (1812 – anii '40 ai sec. XIX)*, cuprinde patru studii care abordează diverse aspecte ale căsătoriilor românilor ortodocși cu eterodocși (izvoarele dreptului matrimonial ortodox, căsătoriile mixte în Imperiul Rus, căsătoriile interconfesionale), exemplificate cu o serie de studii de caz, considerații asupra căsătoriilor ortodocșilor cu credincioșii de rit vechi în perioada 1813-1837 (opinia credincioșilor de rit vechi asupra căsătoriei, relațiile matrimoniale dintre ortodocși și lipoveni, paraclisieri, molocani, țigani), completate cu o serie de documente care conduc la creionarea societății românilor din Basarabia sub toate aspectele ce țin de intimitatea familiei și a căsătoriei.

Lucrarea se prezintă ca o oglindă a societății românilor din Basarabia surprinsă sub diverse aspecte, ca o demonstrație bazată pe documente a existenței unei majorități românești în acest teritoriu, dar și ca o argumentație solidă a acestei teze. Este scrisă într-un stil care ușurează lecturarea și înțelegerea textului, are o structură coerentă care se prezintă într-o arhitectură logică și discursivă, denotă multă rigurozitate științifică, ceea ce ne determină să recomandăm cu căldură citirea acestei cărți.

Gherghina BODA,

doctor habilitat, cercetător științific I, Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu-Mureș, Școala doctorală „Litere, Științe Umaniste și Aplicate”